

BORCSA JÁNOS

Száz szóban a Cselényi-líra „személyazonosságáról”

■ Panta rhei, azaz minden folyik – tartották az ókori görög bölcsek. Az a lírai nézőpont viszont, amelyből ezt az örökös változást rögzíti verseiben Cselényi Béla, költői indulása, az 1970-es évek közepe óta mondhatni állandó. Ebből adódik egyéni lírai világértelmezése, amelynek kiindulópontja a magánszféra, a végeredménye pedig a világnak egy groteszk képe. Ezt a képet látjuk kibontakozni évtizedek óta a Kolozsvárt, majd Budapesten élő költő lírájában. Élményszerű versek, lírai dokumentumok születnek, ahogyan általában szenttelenül szól a költő arról, ami az egyénnel mint magánszeméllyel történt és történik. Az életnek és a világnak ez a következetes értelmezése karakteres világlátásról tanúskodik, tulajdonképpen a Cselényi-líra „személyazonosságáról”.

2011. április 3.

Száz szóban Markó Béla versbeli kalandjairól

■ A végtelen idő, illetve a történelem korlátai között élő ember kísérleteket tesz véges élete folyamán: hozzáad a teremtett világhoz, ezáltal próbálná életét is meghosszabbítani... A hideg kategóriák viszonylatában persze mindez porszemnyinek tűnhet. Hogy mégis megkísérli, személyisége végtelen belső energiáinak köszönhető bizonyára. Így járulhatunk hozzá a nooszféra gazdagításához, amely – mondják – az alkotó emberi szellemnek tulajdoníthatóan jön létre.

Markó költőként a korlátokat ledöntő szabadvers lehetőségeinek kipróbálásától – ami jórészt az 1970-es évekbeli alkotói szakaszát jellemzi – jutott el a kötöttségei dacára szabadító szonett vagy – legújabban – a haiku választásáig-művelésig. Ezzel is, azzal is a pillanatok lírai időtlenségét mutatta fel, az olvasónak valamiféle teljesség-élményt kínálva ezáltal.

2011. április 14.

Száz szóban Fekete Vince írói forrásairól

■ Belátom Illyés igazát, hogy ahová mész, az a fontos, de a szülő- és felnevelő hely szerepe egy percre sem hanyagolható el az irány megválasztásában. Életed rövidebb-hosszabb szakaszaiban – ha fizikailag el is szakadsz tőle – annak teljes körű öröksége, a táj szín- és hangvilágától, az észjárás „kitaposott” ösvényeitől az emberi viselkedésformákig végigkísér életeden.

Íróembernek ez az örökség elsőrendű, akárcsak a tradíció, amely állandó forrás, iránytű és mérték.

Fekete Vincét a Székelyföldnek a felső-háromszéki kistrégiója indította útra, a kisebbségi helyzet szorításában sarjadó líra bátorította szólásra a zsarnokság végnapjaiban, és biztos mértéket, valamint irányt – immár egy rendszerváltás után – huszadik századi magyar klasszikusaink jelentenek számára mindenekelett.

2011. április 17.

Száz szóban Nagy Attiláról

■ Élet a játék. Ezért komoly még az oly felszabadultnak tetsző játék is, mint amilyen a költészet, amelynek feltétele – József Attilára hagyatkozva – a rendet szülő szabadság.

Egy belső, lelki és szellemi szükséglet szüli a szabadságot, amely – Márai Sándor szavai szerint – „az önként vállalt, jogosnak elismert kötelességek összessége”. Ezért külső erő, még a zsarnokság sem állhatja útját megvalósulásának, egyszersmind – mondják – kívülről sem lehet kapni.

Mínthogy a marosvásárhelyi Nagy Attilát sem a „papírszagú kéj” hajszolása bírja szólásra lírikusként, hanem egy-egy mélyen megélt gondolat, versjátékait, verses kalandjait a költészet övezeteiben komolyan vennünk ajánlott olvasói magatartás. Ő maga is ezt teszi alkotóként az irodalmi örökséggel.

2011. május 3.

Száz szóban hitről és alázatról, Nagy Gáspár (1949–2007) ürügyén

■ Vágyai és teremtő akarata sarkallta kezdettől az embert: tegye próbára önmagát. Meghódította, bejárta a világ vizeit és a levegőget is. Ha ki is tudta elégíteni vágyait, épp a szárazföld, a tenger és az égbolt, egyszóval a teremtett világ csodás valósága inthette alázatra.

Ha él ilyen magatartás az emberben, akkor belátja, ha pedig költő, ki is mondhatja – amint tette ezt Nagy Gáspár pályája végén –, hogy „Isten hatalmas verse a teremtett Világ”. Igaz, arról sem hallgatott költőnk, hogy egy belső hang érdeklődött: megtalálható-e ama *versben* a maga grafitpora? Mert hiszen reménykeltő lehet, ha „akár csak egyetlen betű hurkában is” benne van ez...

2011. augusztus 24.

